

Sygn. akt IV Ka 67/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Grebla

Sędziowie: SO Sławomir Noga

SR del. Tomasz Mrzygłód (spr.)

Protokolant: prot. Grażyna Rokita

przy udziale Magdaleny Woronieckiej Prokuratora Prokuratury Okręgowej,

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 roku sprawy

A. G.

oskarżonego o przestępstwo z art. 207 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie

z dnia 12 listopada 2012r. sygn. akt VIII K 98/12/N

zaskarżony wyrok uchyla i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie do ponownego rozpoznania.

SSO Sławomir Noga SSO Tomasz Grebla SSR (del.) Tomasz Mrzygłód

Sygn. akt IV Ka 67/13

UZASADNIENIE

A. G. został oskarżony o to, że:

w okresie od nieustalonego miesiąca 2004 roku do 26 listopada 2008 roku w miejscowości W., woj. (...), znęcał się nad żoną U. G., córkami E. G., J. G. oraz W. G. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, używał słów powszechnie uznanych za obelżywe, uderzał po całym ciele, groził pozbawieniem życia, przy czym groźby te wzbudziły uzasadnioną obawę, iż zostaną spełnione tj. o przestępstwo art. 207 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2012 r. sygn. akt VIII K 98/12/N Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie orzekł w tym przedmiocie następująco:

I. oskarżonego A. G. uznaje za winnego tego, że w okresie od bliżej nieustalonego miesiąca 2004 roku do dnia 26 listopada 2008 roku w miejscowości W., woj. (...), znęcał się psychicznie nad żoną U. G. oraz córkami E. G., J. G. i W. G. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, podczas których znieważał je słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, niszczył sprzęty gospodarstwa domowego, zakłócał im spoczynek nocny, zmuszał do opuszczania domu, ponadto groził im, że wyrzuci je z domu, a żonie pozbawieniem życia przy czym groźby te

wzbudziły w nich uzasadnioną obawę, iż zostaną spełnione, w obecności córek poniżał ich matkę oraz dziadków macierzystych, zabraniał córkom kontaktów z dziadkami macierzystymi, a ponadto znęcał się fizycznie nad żoną U. G. i córką J. G. w ten sposób, że podczas wszczynanych awantur popychał je i szarpał, a ponadto rzucał w żonę różnymi przedmiotami, uderzał ją w rękę lub bark, przy czym czynu tego dokonał mając ograniczoną w stopniu znacznym zdolność rozumienia jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem, co stanowi występki z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to na mocy art. 207 § 1 k.k. wymierza oskarżonemu karę 1 roku pozbawienia wolności,

II. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawiesza oskarżonemu wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 3 lata,

III. na mocy art. 73 § 1 k.k. oddaje oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego,

IV. na mocy art. 72 § 1 pkt 5 k.k. zobowiązuje oskarżonego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu,

V. na zasadzie art. 627 k.p.k. oraz art. 2 ust. 1 pkt 3 i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa w części koszty sądowe w kwocie 180 zł, a na zasadzie art. 624 § 1 k.p.k. zwalnia oskarżonego od zapłaty Skarbowi Państwa kosztów sądowych w pozostałej części.

Apelację od tego wyroku wniósł wyłącznie obrońca oskarżonego zaskarżając go w całości na korzyść oskarżonego i zarzucając:

1. błędne ustalenia stanu faktycznego, przyjętego za podstawę orzeczenia, mające istotny wpływ na treść wyroku, to jest:

- ustalenie, iż oskarżony A. G. od bliżej nieustalonego miesiąca 2004 r. zaczął nadużywać alkoholu, po spożyciu którego wszczywał awantury, w czasie których znieważał żonę i córki słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, niszczył mienie i sprzęt gospodarstwa domowego i wyganiał je z domu, bądź też uderzał żonę w rękę lub bark, podczas gdy oskarżony nie spożywał nadmiernie alkoholu, konflikty do których dochodziło były wszczynane przez U. G., a słowa obelżywe i wulgarne kierowane były pod adresem oskarżonego. Ponadto jak wynika zarówno z wyjaśnień oskarżonego oraz zeznań pokrzywdzonych – oskarżony nie stosował wobec pokrzywdzonych przemocy.

- ustalenie, że wielokrotnie dochodziło do przerzucenia przez oskarżonego na U. G. odpowiedzialności za prowadzone gospodarstwo i brak utrzymywania rodziny przez oskarżonego, podczas gdy to wyłącznie na oskarżonym ciążył obowiązek utrzymywania rodziny z którego się wywiązywał i nadal wywiązuje, płacąc alimenty oraz wszelkie rachunki związane z utrzymaniem domu czy gospodarstwa rolnego oraz świadcząc pracę własną w gospodarstwie

- ustalenie, że w okresie objętym aktem oskarżenia oskarżony dopuścił się niszczenia drzwi poprzez użycie siły bądź też poprzez rozbijanie szyby znajdującej się w drzwiach, podczas gdy niniejsze zdarzenia były objęte aktem oskarżenia w sprawie do sygn. akt: VIII K 383/11/N, która została już prawomocnie zakończona

2. obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na odmowie danie wiary w całości wyjaśnieniom oskarżonego A. G., niesłusznie uznając je za sprzeczne z uznanym za wiarygodny przez Sąd materiałem dowodowym, jednocześnie Sąd w całości uznał zeznania świadka K. J. w całości za zasługujące na danie im wiary podczas gdy w sytuacji bardzo dużego skonfliktowania oskarżonego i świadka, do zeznań tych należało podchodzić z dużą dozą ostrożności. W trakcie toczącego się postępowania wykazane zostało, że świadek przekroczył granice bezstronności jako kurator i jego zeznania nacechowane były stronniczo oraz prezentowały emocjonalny stosunek świadka do sprawy, co tym bardziej powinno być zostać uwzględnione w ocenie walurowego dowodowego jego zeznań.

3. obrazę przepisów prawa materialnego – art. 438 pkt 1, a to naruszenie art. 207 § 1 k.k. poprzez jego zastosowanie i uznanie A. G. winnym zarzucanego mu czynu, podczas gdy prawidłowe ustalenia stanu faktycznego winny skutkować uznaniem, iż oskarżony nie popełnił zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu.

W konsekwencji w oparciu o powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Odwoławczy zważył co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ podniesiony w niej zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przez objęcie tymi ustaleniami zdarzeń z innych postępowań przeciwko oskarżonemu w efekcie spowodował uchylenie zaskarżonego orzeczenia. Po uzupełnieniu bowiem na wniosek Prokuratora postępowania dowodowego przed Sądem Odwoławczym o dokumenty znajdujące się w aktach Prokuratury Rejonowej (...) o sygn. akt 4 Ds. 420/08 okazało się, iż toczyło się uprzednio postępowanie przygotowawcze w sprawie znęcania się fizycznego i psychicznego od nieustalonego dnia i miesiąca 2003 r. do dnia 22 marca 2008 r. w W. nad żoną U. G. i jej córką J. G. poprzez wszczynanie awantur domowych podczas których używał wobec wymienionej słów powszechnie uznanych za obelżywe, szarpał ją i popychał oraz niszczył sprzęt gospodarstwa domowego tj. o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. Postępowanie to zostało prawomocnie umorzone postanowieniem wydanym przez Prokuratora w dniu 27 marca 2008 r. i nie zostało następnie podjęte (vide k. 14 akt 4 Ds. 420/08, k. 33). Jest przy tym oczywiste, iż potencjalnym podejrzanym w tym umorzonym postępowaniu mógł być wyłącznie oskarżony A. G.. Tymczasem w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Rejonowego postępowanie przygotowawcze w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się nad pokrzywdzonymi zostało wszczęte w dniu 27 grudnia 2008 r. i obejmowało czasokres od nieustalonego miesiąca 2004 roku do 26 listopada 2008 roku (vide k. 41), a modyfikacja opisu czynu w tym zakresie zawarta w zaskarżonym wyroku sprowadzała się jedynie do ustalenia, że oskarżony miał dopuścić się zarzucanego mu czynu w okresie od bliżej nieustalonego miesiąca 2004 roku do dnia 26 listopada 2008 roku. W rezultacie zatem nastąpiła tego rodzaju sytuacja, iż większość czasokresu czynu, którego oskarżony miał się dopuścić zawierała się w już umorzonym postępowaniu przygotowawczym w sprawie 4 Ds. 420/08. Należało zatem przed rozważeniem zasadności pozostałych zarzutów zawartych w apelacji rozstrzygnąć, czy w odniesieniu do większości czasokresu opisu czynu przypisanego oskarżonemu A. G. w sentencji zaskarżonego wyroku nie zachodziła powaga rzeczy osądzonej wynikająca z uprzedniego prawomocnego umorzenia postępowania przygotowawczego w sprawie 4 Ds. 420/08.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany jest bowiem pogląd, iż prawomocne postanowienie Prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego stwarza powagę rzeczy osądzonej nie tylko w sytuacji gdy postępowanie przygotowawcze dotyczyło fazy *in rem*, ale także gdy toczyło się już w fazie *in personam*. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r. II KK 201/11 (opubl. OSNKW 2012/6/60) wskazano, iż: „prawomocne postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego wydane na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.k., w którym stwierdzono popełnienie przez oznaczoną osobę czynu o znamionach określonych w ustawie karnej, ale o znikomym stopniu społecznej szkodliwości, stwarza stan rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. również wtedy, gdy przed wydaniem tego postanowienia osobie tej ani nie przedstawiono zarzutów, ani nie przesłuchano jej w charakterze podejrzanego...”. Ponadto podzielić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażone w postanowieniu z dnia 27 lipca 2011 r. II AKz 416/11 (LEX nr 1102930), iż w sytuacji, gdy prawomocne umorzenie w fazie *in rem* postępowania przygotowawczego doprowadziło do wygaśnięcia skargi publicznej, a nie zastosowano instytucji procesowych pozwalających na jej odzyskanie, prokurator nie dysponuje już prawem do oskarżania. Uprzednie prawomocne umorzenie postępowania przygotowawczego bez zastosowania instytucji przewidzianych w art. 327 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 328 k.p.k. nie pozwala już kontynuowania czynności procesowych w ramach dotychczasowego postępowania lub ich przeprowadzania w innym postępowaniu. Przenosząc zatem te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić zatem należy, iż wobec uprzedniego prawomocnego umorzenia postępowania przez oskarżyciela publicznego co do tego samego czynu oskarżonego zachodziła zatem stanowiąca ujemną przesłankę procesową statuowaną w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. powaga rzeczy osądzonej co do okresu od nieustalonego dnia i miesiąca 2003 roku do dnia 22 marca 2008 roku. W efekcie zatem przypisanie w sentencji wyroku oskarżonemu popełnienia przestępstwa znęcania w okresie od bliżej nieustalonego miesiąca 2004 r. i dokonywanie ustaleń faktycznych w okresie do 22 marca 2008 r. było już nieuzasadnione i niedopuszczalne. Kognicja Sądu Rejonowego winna była się ograniczyć

tylko do ewentualnych zdarzeń składających się na przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. w okresie od 23 marca 2008 roku do 26 listopada 2008 roku.

Należy podkreślić, iż Sąd Odwoławczy nie był w stanie bez przeprowadzenia drobiazgowego postępowania dowodowego skorygować uchybienia Sądu Rejonowego. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji wynika, iż w okresie od dnia 23 marca 2008 roku do 26 listopada 2008 roku miało miejsce jedynie kilka interwencji Policji, że w pewnym okresie procedura niebieskiej karty została zawieszona wobec oskarżonego z uwagi na poprawę jego zachowania oraz, iż w dniu 24 listopada 2008 r. miała miejsce awantura podczas której oskarżony znieważał żonę i córkę J. słowami powszechnie uznanymi za obelżywe. Ponadto część ustaleń faktycznych za okres od dnia 23 marca 2008 roku do 26 listopada 2008 roku Sąd Rejonowy w sposób sprzeczny z treścią art. 174 k.p.k. opiera na notatkach urzędowych przytaczając ich treść w uzasadnieniu. W konsekwencji zatem nie możliwe było rozstrzygnięcie przez Sąd Okręgowy czy w tym zawężonym czasokresie oskarżony zrealizował rzeczywiście znamiona występku z art. 207 § 1 k.k., czy też przestępstw prywatnoskargowych z art. 216 § 1 k.k., ewentualnie, czy zachodziły w ogóle podstawy do pociągnięcia oskarżonego do odpowiedzialności karnej. Z tych też powodów konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Jednocześnie Sąd Odwoławczy ograniczył stosownie do treści art. 436 k.p.k. rozpoznanie środka odwoławczego tylko do tego uchybienia podniesionego w apelacji, gdyż rozpoznanie w tym zakresie było wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne dla dalszego toku postępowania. Na marginesie jednak można wskazać, iż podniesiony przez obrońcę oskarżonego zarzut oparcia ustaleń faktycznych oraz rozważań na zeznaniach świadka K. J. jest całkowicie chybiony, skoro dowód ten nie został w ogóle przez Sąd Rejonowy przeprowadzony, ani też Sąd ten nie zaliczył zeznań tego świadka w poczet materiału dowodowego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ograniczy badanie zdarzeń do okresu od dnia 23 marca 2008 roku do 26 listopada 2008 roku i celem ustalenia, czy w tym okresie oskarżony A. G. dopuścił się przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. przesłucha oskarżonego, pokrzywdzone U. i. J. G., świadków: T. W., Z. i. P. S., J. Z., Z. B. i A. K.. Przeprowadzając postępowanie dowodowe co do pozostałych dowodów Sąd pierwszej instancji może poprzestać na ich ujawnieniu stosownie do treści art. 442 § 2 k.p.k. Dopiero po przeprowadzeniu tych czynności Sąd Rejonowy będzie mógł wydać stosowne rozstrzygnięcie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Odwoławczy na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. orzekł jak w sentencji.

SSO Sławomir Noga SSO Tomasz Grebla SSR (del) Tomasz Mrzygłód